

STOKLARLA İLGİLİ BORÇLANMA MALİYETLERİNİN VERGİ USUL KANUNU VE MUHASEBE STANDARTLARINA GÖRE İNCELENMESİ VE TASLAK HESAP PLANINA GÖRE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Abitter ÖZULUCAN ¹
Zeki DOĞAN ²

Öz

Dünya genelinde rekabet koşullarının ağırlaşması ile birlikte hem yabancı sermayeye hem de evrensel ölçekte geçerliliği olan bilgiye ihtiyaç artmıştır. Bu nedenle sadece vergi mevzuatına bağlı kalınarak üretilen finansal bilgiler (özellikle uluslararası arenalarda), işletmeler ve diğer paydaşlar açısından ihtiyaca cevap verememektedir. Bu eksikliği giderebilmek ve evrensel nitelikte geçerliliği olan bilgi üretebilmek için, son yıllarda tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de finansal raporlama açısından standartlaşma çalışmaları hız kazanmıştır. Bu dinamik yapıya ayak uyduramayan işletmelerin (dolayısıyla devletlerin) rekabet güçlerini ve varlıklarını idame ettirmeleri çok güçtür. Dolayısıyla günümüzde muhasebe uygulamalarından yararlanarak uluslararası nitelikte geçerli finansal bilgi üretmek zorunlu hale gelmiştir. Bunun da tek yolu, muhasebe uygulamalarında standartlaşmaya gitmekten geçmektedir. Bu nedenle ülkemizde muhasebe uygulamalarında standartlaşma (Türkiye Muhasebe Standartları -TMS-, Büyük ve Orta Ölçekli İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standartları -BOBİ FRS- ve Küçük ve Mikro İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı -KÜMİ FRS- düzenlemeleri) çalışmaları başlatılmış ve bu çalışmalar gelişmiş bazı ülkelere göre geç de olsa yürürlüğe girmiştir. Bu çalışmada, öncelikle konu ile ilgili temel kavramlar hakkında bilgi verildikten sonra stoklar ile ilgili katlanılan borçlanma maliyetleri (finansman giderleri), Vergi Usul Kanunu (VUK) ve muhasebede tekdüze bilgi üretimine çok büyük katkı sağlayan Standartlar (TMS, BOBİ FRS, KÜMİ FRS) açısından incelenmiş ve borçlanma sonucunda katlanılan maliyet türleri esas alınarak sözü edilen düzenlemelere göre karşılaştırmalar yapılmıştır. Daha sonra bu çalışma kapsamında ele alınan düzenlemeler (VUK, TMS, BOBİ FRS ve KÜMİ FRS) çerçevesinde, uygulayıcılara yol göstermek amacıyla stoklar ile ilgili borçlanma maliyetlerinin Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı Taslağı'na göre muhasebeleştirilmesine ilişkin örnek uygulamalara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Stoklar, Borçlanma Maliyeti, Finansman Giderleri, Vergi Usul Kanunu, Türkiye Muhasebe Standartları-23, Büyük ve Orta Ölçekli İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standartları: Bölüm 6 Stoklar, Küçük ve Mikro İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı: Bölüm 6 Stoklar.

JEL Sınıflandırması : M40, M41, M48.

¹ Prof. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, abitter42@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-4157-8218.
² Prof. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, zekidogan7@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3328-7565.

Atıf/Citation (APA 6):

Özulucan, A., & Doğan, Z. (2023). Stoklarla ilgili borçlanma maliyetlerinin Vergi Usul Kanunu ve muhasebe standartlarına göre incelenmesi ve taslak hesap planına göre muhasebeleştirilmesi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1064–1083. <http://doi.org/10.25287/ohuibf.1324902>.

EXAMINATION OF BORROWING COSTS RELATED TO INVENTORIES ACCORDING TO TAX PROCEDURE LAW AND ACCOUNTING STANDARDS AND ACCOUNTING ACCORDING TO THE DRAFT ACCOUNTING PLAN

Abstract

With the aggravation of competition conditions around the world, the need for both foreign capital and universally valid information has increased. For this reason, financial information (especially in the international arena) produced only by adhering to tax legislation cannot meet the needs of businesses and other stakeholders. In order to overcome this deficiency and to produce information with universal validity, standardization efforts in terms of financial reporting have gained momentum in our country in recent years as well as all over the world. It is very difficult for businesses (and therefore states) that cannot keep up with this dynamic structure to maintain their competitiveness and existence. Therefore, it has become compulsory to produce internationally valid financial information by making use of accounting practices. The only way to do this is to go to standardization in accounting practices. For this reason, studies for standardization in accounting practices in our country (Turkish Accounting Standards -TAS-, Financial Reporting Standards for Large and Medium-Sized Enterprises –LME FRS-) and Financial Reporting Standard for Small and Micro Enterprises regulations -SME FRS) have been started and these studies have been carried out to some developed countries. entered into force, albeit late. In this study, firstly, after giving information about the basic concepts related to the subject, the borrowing costs (financial expenses) related to the stocks, the Tax Procedure Law (TPL) and the Standards (TAS, LME FRS, SME FRS) that make a great contribution to the production of uniform information in accounting. FRS) and comparisons were made according to the aforementioned regulations based on the types of costs incurred as a result of borrowing. Then, within the framework of the regulations (TPL, TAS, LME FRS and SME FRS) discussed within the scope of this study, sample applications regarding the accounting of borrowing costs related to inventories according to the Financial Reporting Standards Draft Chart of Accounts are included in order to guide the practitioners.

Keywords : Inventories, Borrowing Cost, Financial Expenses, Tax Procedure Law, Turkish Accounting Standards-23, Financial Reporting Standards for Large and Medium-Sized Enterprises: Chapter 6 Inventories, For Small and Micro Enterprises Financial Reporting Standard: Chapter 8 Inventories.

JEL Classification : M40, M41, M48.

GİRİŞ

Küresel ölçekte dijitalleşme ve dünya nüfusunun hızla artması ile birlikte; üretim miktarı, ticaret hacmi ve rakip işletme sayısı da artmıştır. Söz konusu bu gelişmeler hem işletmelerin hem de devletlerin rekabet koşullarını giderek ağırlaştırmış, bununla birlikte sermayeye ve uluslararası ölçekte geçerliliği olan anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaca uygun, önemli ve güvenilir bilgiye olan ihtiyaç artmıştır. Bu nedenle işletmeler; ulusal ve uluslararası ölçekte rekabet edebilmek, sürekliliklerini sağlayabilmek, daha ucuz maliyetli kaynak edinebilmek, yeni yatırımlar yapabilmek ve içinde buldukları pazarda daha çok söz sahibi olabilmek için öz kaynakların yanı sıra yabancı kaynaklardan da yararlanmak zorunda kalmışlardır. Yabancı kaynak kullanmanın da işletmelere elbette başta faiz ve kur farkı olmak üzere vade farkı, kredi komisyonu, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, Kaynak Kullanım Destekleme Fonu ve dosya masrafı gibi maliyeti olabilmektedir.

Söz konusu bu maliyet unsurlarının muhasebe bilgi sistemi içinde ele alınış şekli, başta bilanço ve gelir tablosu olmak üzere, diğer mali tabloları direkt/endirekt olarak etkilemektedir. Sadece vergi odaklı anlayış ile muhasebe kayıtlarının yapılması, ulusal geçerliliği olan verilerin ortaya konulmasına neden olurken, sadece bilgi amaçlı veri üretmek ise işletmelerin vergi yasaları karşısındaki sorumluluklarına çözüm üretmemektir. Bu nedenle büyük, orta, küçük ve mikro şeklinde çeşitli kategorilere ayrılan işletmeler, muhasebe uygulamalarını yaparken hem vergi mevzuatını hem de ölçeklerine göre ilgili Standartları dikkate almak zorunda kalmaktadırlar. Doğal olarak bu uygulamalar,

diğer varlıklar da olduğu gibi stokların kayıtlı bedelinde ve dönem giderlerinde farklı sonuçların elde edilmesine neden olmaktadır. Bu durum sonuçta mali tabloları ve dolayısıyla işletme hakkında yapılacak değerlendirmeleri etkilemektedir.

Bu nedenle, çoğu işletmelerin (özellikle ticaret yapan ve mamul üreten işletmelerde) en önemli varlık kalemleri arasında yer alan stoklar ile ilgili katlanılan borçlanma maliyetleri bu çalışmanın konusu olarak belirlenmiştir. Borçlanma maliyetlerinin hangi durumlarda aktifleştirileceği/aktifleştirilebileceği, hangi durumlarda dönem gideri olarak kayıtlara alınacağı söz konusu işletmeler için (aktif büyüklük, dönem giderlerinin büyüklüğü, kar/zararın büyüklüğü, işletmenin kredibilitesi gibi pek çok konuda) büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle bu çalışmanın temel amacı; VUK, TMS, BOBİ FRS ve KÜMİ FRS çerçevesinde stoklar ile ilgili borçlanma maliyetlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi ve farklı ölçeklerde faaliyet gösteren işletmeler için yürürlükte olan Standartlarda ve VUK'da borçlanma maliyetlerinin stoklar açısından nasıl ele alındığını ortaya koyabilmektir. Ayrıca söz konusu Standartların mevcut uygulamalara getirdiği yeniliklerin neler olduğu, farklı bakış açıları ile borçlanma maliyetlerinin Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı Taslağı'na göre nasıl muhasebeleştirileceği ve bu farklılıkların temel mali tablolar olarak anılan bilanço ve gelir tablosuna etkilerini açıklayabilmektir.

I. TEMEL KAVRAMLAR

I.I. Genel Olarak Stok Kavramı ve Önemi

İşletmelerin; satmak, mal ve hizmet üretiminde ya da diğer işletme faaliyetlerinde kullanmak üzere edindikleri varlıklar, stok olarak tanımlanmaktadır (Sevilengül, 2020: 276). Başka bir ifadeyle, işletmelerin; satmak, üretim faaliyetlerinde kullanmak veya üretim faaliyetleri esnasında tüketmek amacıyla edindikleri, işletmenin mülkiyetinde olan ve depoda, yolda ve konsinye olarak başkalarında ya da şubelerde, satış elemanlarında, temsilcilerde bulunan her türlü ilk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul, ticari mal, ambalaj malzemesi, yan ürün, artık, hurda gibi varlıkların tamamına "stok" denir (Özulucan, 2010: 2). Ayrıca herhangi bir nedenle rehin olarak verilen mallar, işletmenin fiziki sayımında mevcut olmasa da hukuki olarak rehin eden işletmenin varlıkları arasında yer almaktadır. Bu nedenle, rehindeki mallar da envanter işlemleri sırasında işletmenin stokları arasında dikkate alınmaktadır (Cemalcılar & Önce, 1999, 236).

Yukarıda verilen tanımlardan da anlaşıldığı üzere stokların edinilme amacını üçe ayırmak mümkündür. Bunlar;

- a. Satmak,
- b. Üretim faaliyetlerinde kullanmak,
- c. Tüketmek.

Stoklar; işletme için her an satışa, kullanıma ve üretime sevk edilebilme özelliği olan varlıklar (dönen varlıklar) olabileceği gibi, uzun vadeli amaçlarla edinilen varlıklar (duran varlıklar) da olabilir. Örneğin; Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı Taslağı'nda 15 no.lu grupta izlenen ilk madde ve malzeme, yarı mamuller, mamuller, ticari mallar ve yoldaki stoklar vd. dönen varlık, 29 no.lu grupta yer alan gelecek yıllar ihtiyacı stoklar³ ise duran varlık olarak nitelendirilmiştir.

Görüldüğü üzere stoklar, özellikle ticaret yapan işletmeler (ticaret işletmeleri - hem toptancı hem de perakendeci-) ve mamul üreten işletmelerin toplam varlıkları içerisinde çok önemli bir paya

* Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü Muhasebe-Finansman Anabilim Dalı, abitter42@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4157-8218>.

** Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü Muhasebe-Finansman Anabilim Dalı, zekidogan7@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3328- 7565.

³ Gelecek yıllar için edinilen stoklar 294 Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar hesabında izlenir.

sahiptir. Bu nedenle, stoklar işletmenin finansal durumunu önemli sayılabilecek düzeyde etkiledikleri için ilgili işletmelerin borçlanabilme gücünü de önemli oranda tayin ederler. Dolayısıyla bu durum, işletmelerin faaliyet sonuçlarını ve temel mali tablolar olarak nitelendirilen bilanço ve gelir tablosuna ait hesaplanan oranları doğrudan etkiler. Söz konusu bu tablolardaki finansal verilere dayanılarak yapılan yorumlar ise işletmelerin tüm paydaşlarının (devlet, bankalar, satıcılar, sigorta şirketleri, müşteriler, yöneticiler, ortaklar, çalışanlar, potansiyel yatırımcılar, rakip işletmeler vd.) alacağı kararlarda önemli bir veri kaynağı olacaktır. Dolayısıyla stok kalemlerinin büyüklükleri çoğu işletmeleri etkileyen en önemli unsurlar arasında yer alır. Hatta kimi zaman işletmeler için en önemli bilanço kalemidir⁴. Bu nedenle mikro düzeyde tüm işletmeleri, makro düzeyde devleti doğrudan ilgilendiren stoklar ile ilgili verilerin muhasebeleştirilmesi, özellikle işletmeler başta olmak üzere devletlerin de ekonomik ve mali yapısını doğrudan etkilemektedir.

I.II. Finans ve Finansman Kavramı

Finans, işletmelerin ihtiyaç duydukları fonların uygun koşullarda ve zamanda sağlanması ve etkin olarak kullanılması ile ilgili yürütülen faaliyetlerin bütünüdür (Özulucan, 2021: 470). Bu nedenle işletmelerde finans bölümü, ihtiyaç duyulan fonların işletme için en uygun şartlarda sağlanması ve etkin biçimde kullanılması ile ilgilenir (Ercan & Ban, 2005: 4). Burada temel amaçlar arasında; yatırım yapmak, maddi gelir etmek, işletmenin değerini ve karını maksimum yapmak ve sonuçta işletmenin sürekliliğini sağlamak gibi unsurlar yer alır. Tabii ki bu kazanımlar işletmenin üstlendiği risk ve geri kazanım oranının (yani getirinin) büyüklüğü ile doğrudan ilişkilidir.

Finansman ise işletmelerin ihtiyaç duydukları para ve sermayenin temin edilmesi (Okka, 2021: 7) şeklinde tanımlanabilir. Temel amaç; işletmenin yatırım ve işletme dönemindeki harcamalarını (ihtiyaç duyulan fonları/kaynakları); maliyet, risk ve getiri çerçevesinde değerlendirerek, işletme lehine en rasyonel şekilde karşılayabilmektir.

I.III. Borçlanma Maliyetleri Kavramı ve Kapsamı

İşletmelerin ihtiyaç duydukları yabancı kaynakların temin edilmesi ile ilgili katlanılan gider unsurları “borçlanma maliyetleri” olarak tanımlanabilir.

Stoklar ile ilgili katlanılan borçlanma maliyetleri arasında (genel olarak); kredi faizleri, kur farkları, vade farkları ve kredi komisyon giderleri yer almaktadır. Ayrıca stokların edinilmesi ile ilgili katlanılan; dosya masrafı, Kaynak Kullanım Destekleme Fonu, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, ekspertiz gibi unsurlar da borçlanma maliyetleri olarak kabul edilmektedir.

İşletmelerin en çok katlandıkları borçlanma maliyet unsurlarından bazılarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Özulucan, 2010: 12–14):

- a. Stokların satın alınmasında kullanılan krediler ile ilgili hesaplanan faiz, “*kredi faizi*” olarak nitelendirilir.
- b. Stokların satın alınmasında kullanılan yabancı para cinsinden kredilere ilişkin olarak alış kuru ile değerlendirme günündeki kur arasındaki farklar, “*kur farkları*” olarak nitelendirilmektedir. Bu fark kimi zaman işletme lehine kimi zaman işletme aleyhine olabilir.
- c. Vadeli alışlardan dolayı satın alma esnasında ortaya çıkan stokların peşin fiyatı ile alış fiyatı arasındaki fark tutarı, “*vade farkı*” olarak tanımlanabilir. Yani vade farkları, malın peşin fiyatına ek süre nedeniyle ilaveten yapılacak olan ek ödenecek tutarı (vade farkı tutarını) ifade etmektedir.

⁴ Stoklar; ticaret ve mamul üreten işletmeler için çok önemli bilanço kalemidir. Ancak hizmet işletmeleri için stokların nispi önemi ticaret ve mamul üreten işletmelere göre (genellikle) daha azdır.

- d. İşletmenin stok tedariki nedeniyle kullandığı kredilere ilişkin hesaplanan ve bankalara veya banka benzeri kredi kurumlara ödenen ya da ödenecek olan komisyon tutarları, “*kredi komisyon gideri*” olarak nitelendirilir.

II. BORÇLANMA MALİYETLERİNİN STOKLAR AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bu bölümde stoklar açısından borçlanma maliyetleri sırasıyla; VUK, TMS, BOBİ FRS ve KÜMİ FRS’ye göre incelenmiştir.

III.1. VUK’a Göre Borçlanma Maliyetlerinin Stoklar Açısından İncelenmesi

İlke olarak VUK (bkz. md. 274), stokların maliyet bedeli ile değerlemeye tabi tutulmasını benimsemiştir. Maliyet bedeli ise “iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerinin artırılması münasebetiyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilumum giderlerin toplamını ifade eder.” şeklinde tanımlanmıştır (VUK, md. 262). Aynı maddenin “c” fıkrasında, iktisadi kıymetin finansmanında kullanılan kredilere ait *faiz giderleri* ve bunlara ilişkin olumsuz *kur farklarının*; emtianın stoklara girdiği tarihe kadar olan kısmı maliyete eklenmek zorundadır⁵. Ayrıca yine aynı fıkraya göre, faiz giderleri ile kur farklarının diğer kısımlarının maliyet bedeline eklenmesi veya dönem giderleri arasında izlenmesi ihtiyaridir⁶.

Dolayısıyla borçlanma maliyetleri arasında her ne kadar yukarıda zikredilen faiz giderleri ile kur farkları çok önemli yer tutsa da bunlara ilave edilmesi gereken unsurlar da vardır. Çünkü ilgili maddenin lafzı ve ruhu esas alındığında, stokların edinilmesi ile ilgili her türlü harcama tutarı maliyetin bir parçası olarak kabul edilmelidir. Bu nedenle stokların edinilmesi aşamasında kredi kuruluşlarına kaynak sağlanması ile ilgili ödenen/ödenecek olan dosya masrafı, Kaynak Kullanım Destekleme Fonu, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi gibi unsurlar da borçlanma maliyetleri arasında yer almaktadır (Özulucan, 2022, 27).

238 Seri No.lu VUK Genel Tebliği’ne göre, işletmelerin bankalardan veya benzeri finans kurumlarından sağladıkları krediler için ödedikleri/ödeyecekleri *komisyon giderlerinden* dönem sonu stoklara pay verilmesi ihtiyaridir. Dolayısıyla stoklar ile ilgili katlanılan komisyon giderleri doğrudan dönem gideri olarak kaydedilebileceği gibi, stoklarda bulunan ilgili varlık türüne isabet eden kısmı maliyete de eklenebilir.

Emtianın alımı esnasında veya sonradan ortaya çıkan *vade farkları* duruma göre kimi zaman maliyetle ilişkilendirilirken, kimi zaman da dönem gideri olarak kaydedilir. Şöyle ki; satın alma esnasında hesaplanan ve malın satış faturasında gösterilen ya da ayrı bir fatura düzenlenen vade farkı malın maliyetinin zorunlu bir unsuru olarak maliyete eklenir. Fakat maliyete ekleme işlemi malın satış tarihine kadar yapılır. Malın satışından sonra hesaplanan vade farkları, (eklenecek olan maliyet sonuç hesaplarına aktarılmış olacağı için) doğrudan dönem gideri olarak kaydedilir. Bu şekilde kayıtlama yapılmasının nedeni, malın satışından sonra bedelinin ödenmemiş veya geç ödenmiş olmasından dolayı doğan vade farklarının malın maliyeti ile ilişkisinin kalmamasıdır. Başka bir ifadeyle, vade farkının

⁵ 238 Sıra No.lu Tebliğ’de işletmenin lehine doğan kur farkları için herhangi bir açıklama yoktur. Ancak 334 Sıra No.lu Tebliğ’de duran varlıklar için yapılan açıklamalar stoklar için de esas alınmalıdır. Bu kapsamda emtianın stoklara giriş tarihine kadar oluşan lehte farklar emtianın maliyetinden düşülmelidir. Sonraki dönemlerde ortaya çıkan kur farkları ise gelir olarak kaydedilmesi ya da maliyetten düşülmesi işletmenin tercihine bırakılmalıdır (Sarıgül, 2020, 176).

⁶ VUK hükümlerinin yeterince anlaşılmadığı durumlarda, tebliğ yayımlanmak suretiyle açıklamalarda bulunulmuştur (Bkz. VUK Genel Tebliği Sıra No: 163, 238 ve 334).

Detaylı bilgi için bkz. Vergi Dünyası Dergisi, Aralık 2021 (Ücretsiz Eki), Dönem Sonu Değerleme İşlemleri, s. 61, 62.

-(Ek fıkra:14/10/2021-7338/27 md.) “Aşağıda sayılan giderler de maliyet bedeline dahil edilir:” denilmektedir. Bu giderler arasında “c” bendinde faiz giderleri de ifade edilmiştir.

işletmenin genel işlemlerinin yapılması ile ilgili doğmuş gider niteliği taşınması nedeniyle söz konusu farklar dönem gideri olarak kaydedilmelidir (Vergi Dünyası Dergisi, Aralık 2021, Ücretsiz Eki, s.62).

Stokların alımı esnasında öngörülmemiş olan yani alıcının borcunu geç ödemesinden kaynaklanan, alıcı ve satıcı arasında daha önce belirlenen nedenlerle *gecikme faizi* tahakkuk etmiş ise yani ödemede temerrüde düşülmüş ise bu durumda hesaplanan gecikme faizi (vade farkı) malın maliyetine intikal ettirilmeksizin doğrudan dönem gideri (7/A Seçeneğinde 780 Finansman Giderleri hesabında) olarak kaydedilir (Örten ve Karapınar, 2007, s. 97).

Genel olarak VUK, stokların maliyet bedeli ile izlenmesini kabul etmiştir. Maliyet bedeli ise iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veya değerinin artırılması ile ilgili yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilumum giderlerin toplamı olarak ifade edilmiştir. Bu nedenle her ne kadar sağlıklı bir analiz ve bilgi muhasebesi açısından sakıncalı olsa da, (ilgili Kanunda yapılan tanımın lafzına ve ruhuna uygun olarak) VUK'a göre satın alma esnasında öngörülen ilgili taraflarca kabul edilen borçlanma ile ilgili her türlü harcamalar maliyetin bir parçası olarak kabul edilmelidir. Böyle bir uygulama hem ilgili Kanun ile paralel hareket etme hem mevcut kuramsal karmaşıklığın giderilmesi hem de vergi açısından tekdüze bilgi ortaya koyma anlamı taşımaktadır. Tabii ki borçlanma maliyetleri ile ilgili böyle bir yaklaşım, vergi açısından ortaya koyulan bilginin anlaşılabilirliğini ve karşılaştırılabilirliğini de güçlendirecektir.

II.II. TMS'ye Göre Borçlanma Maliyetlerinin Stoklar Açısından İncelenmesi

Borçlanma maliyetlerinin nasıl muhasebeleştirileceği TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardında ele alınmıştır. Fakat bu bölümde borçlanma maliyetlerinin sadece stoklar⁷ ile ilişkisi yani hangi durumda stokların maliyetine eklenebileceği (aktifleştirileceği), hangi durumda dönem gideri olarak kaydedileceği üzerinde durulmuştur. Böylece borçlanma maliyetlerinin TMS'ye göre ele alınış şekli, dönem giderleri ile birlikte stokların maliyetini doğrudan etkileyecektir. Tabii ki muhasebeleştirme şekli de doğal olarak işletmenin analiz açısından en önemli mali tabloları arasında yer alan bilanço (finansal durum tablosu) ve gelir tablosunun (finansal performans tablosu) ilgili kalemlerini değiştirecektir.

TMS 23'ün 5. maddesinde borçlanma maliyetleri, *“Bir işletme tarafından yapılan borçlanmalarla ilgili olarak katlanılan faiz ve diğer giderlerdir.”* şeklinde tanımlanmıştır. Ancak faiz giderleri çoğu zaman borçlanma maliyetlerinin en önemli unsuru olsa da tek unsur değildir. Zaten ilgili maddede *“..... ve diğer giderlerdir.”* şeklinde bir ifadeye yer verilmiştir. Bu nedenle söz konusu gider unsurları arasında; vade farkları, kur farkları, kredi komisyon giderleri, Kaynak Kullanım Destekleme Fonu, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ve dosya masrafı gibi giderler de yer alacaktır. Çünkü sözü edilen bu unsurlar da borçlanma nedeniyle işletmelerin katlanmak zorunda olduğu giderler arasında yer almaktadır.

TMS 23'ün temel ilkesi (md. 1'de); *“Bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri bu varlığın maliyetinin bir parçasını oluşturur. Diğer borçlanma maliyetleri gider olarak muhasebeleştirilir.”* şeklinde ifade edilmiştir. İşletmeler, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesinde (Kapsam kısmında belirtildiği üzere) bu Standardı uygulamaktadırlar. Bu Standardın uygulanamayacağı yerler konusunda da (bkz. md. 4) net açıklamalarda bulunulmuştur. Örneğin; gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülen özellikli varlıklarda, TMS 41 Tarımsal Faaliyetler Standardı kapsamındaki canlı varlıklarda ve çok miktarda ve tekrarlanarak imal edilen/üretilen stoklarda olduğu gibi.

Standardın *“Temel İlke”* kısmında da belirtildiği üzere, amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlıklar olarak tanımlanan *“özellikli varlıklar”*⁸ ile ilgili hesaplanan borçlanma maliyetleri ilgili varlığın maliyetinin bir parçası olarak kabul

⁷ Zira bu Standart (TMS 23), TMS 2 Stoklar Standardı ile birlikte, TMS 16 Maddi Duran Varlıklar, TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar ve TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller Standardını da doğrudan ilgilendirmektedir.

⁸ Bazı işletmeler özellikli varlık kavramını yanlış yorumlamaktadırlar. Bu işletmeler özellikli varlığı, yüksek maliyetler karşılığında edinilen iktisadi kıymetler olarak düşünmekte ve bu varlıklar ile ilgili katlanılan finansman giderlerini aktifleştirmektedirler. Oysa TMS 23'e göre, bir

edilmiş, diğer varlıklar için hesaplanan borçlanma maliyetlerinin ise dönem gideri (780 Finansman Giderleri) olarak kaydedileceği açıkça ifade edilmiştir. Yine madde 7’de belirtildiği üzere, stokların da özellikli varlık olabileceği vurgulanmıştır. Finansal varlıklar ve kısa süre içerisinde üretilen stoklar ile elde edildiklerinde amaçlanan kullanıma veya satışa hazır hale gelen varlıkların ise özellikli varlık olmadığı açıkça ifade edilmiştir.

Madde 9’a göre özellikli varlıkların maliyeti ile ilişkilendirilmesi gereken borçlanma maliyetlerinin aşağıdaki unsurları birlikte kapsamı gerekmektedir. Bunlar;

- a. Borçlanma maliyetlerinin ilgili özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilmesi,
- b. Borçlanma maliyetlerinin güvenilir bir biçimde ölçülebilmesi,
- c. İşletmeye gelecekte ekonomik fayda sağlamasının muhtemel olması.

Standartta yer alan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesi ile ilgili bazı özellikli durumlar aşağıdaki gibi özetlenebilir. Bunlar;

- a. Özellikli varlığın edinilmesi ile ilgili kaynağın geçici olarak nemalandırılması durumunda, toplam borçlanma maliyeti tutarı ile ilgili kaynağın geçici olarak nemalandırılması sonucunda sağlanan gelirlere ilişkin fark tutarı, aktifleştirilecek borçlanma maliyetini ifade eder (Bkz. md. 12, 13).
- b. Borçlanma maliyetleri aktifleştirildikten sonra, eğer özellikli varlığın kayıtlı bedeli, söz konusu varlığın geri kazanılabilir değerini aşarsa, aşan kısım (fark tutarı), dönem gideri olarak (780 Finansman Giderleri hesabında) izlenir (Bkz. md. 16).
- c. Aktifleştirmenin başlayabilmesi için; varlık için harcama yapılması, borçlanma maliyetlerinin gerçekleşmesi, ilgili varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi ile ilgili gerekli işlemlere başlanması (koşullarının tamamının gerçekleşmesi) gerekir (Bkz. md. 19).
- d. Bir özellikli varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesine yönelik faaliyetlere uzun süreli ara verilirse, ilgili dönem/dönemlerde oluşan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine de ara verilir (Bkz. md. 20). Yani bu durumda ilgili döneme ait borçlanma maliyetleri dönem gideri olarak kaydedilir.
- e. İşlemlerdeki geçici gecikmenin, varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemlerin kaçınılmaz bir parçası olduğu durumlarda da borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine ara verilmez (Bkz. md. 21). Örneğin; Divle Obruk Peynirinin olgunlaşmak üzere Divle Obruk Mağaralarında bekletilmesi veya Kars’ta üretilen kaşar peynirinin üretimi tamamlandıktan sonra olgunlaşması (eskimesi) için bekletilmesi durumunda ihtiyaç duyulan ek süre boyunca katlanılan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine devam edilir.
- f. Özellikli bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibarıyla tamamlandığında (idari işlemler devam etse bile), borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine de son verilir (Bkz. md. 22, 23).
- g. Özellikli bir varlığın yapımının parçalar halinde tamamlandığı ve diğer parçaların yapımı devam ederken her bir parçanın kullanılabilirdiği durumlarda, belli bir parçanın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli tüm işlemler esas itibarıyla tamamlanmış ise ilgili parçaya ilişkin borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir. Örneğin, her biri bağımsız olarak kullanılabilen birkaç binadan oluşan bir iş merkezi, diğer bölümlerde inşaat devam ederken her bir bölümü ayrı olarak kullanılabilen bir özellikli varlık olarak kabul edilir (Bkz. md. 24, 25).
- h. Hem üretim sürecinde hem de teknik ve idari izinlerin alınma süreci içerisinde özellikli varlıklar için katlanılan borçlanma maliyetleri aktifleştirilir. Örneğin bir müteahhitin bir arazi üzerine inşaat faaliyetlerine başlaması ile ilgili gerekli hazırlıklar yapılma sürecinde katlandığı borçlanma maliyetleri aktifleştirilir. Yapılan bu uygulama ile birlikte özellikli varlıklar için katlanılan

varlığın özellikli bir varlık olup olmadığını, ilgili iktisadi kıymetin maliyeti değil, o kıymetin amaçlanan kullanıma veya satış hazır hale gelmesi için gereken süre belirlemektedir (Detaylı bilgi için bkz. Aslanertik ve Yapan, 2010, s. 62).

borçlanma maliyetleri aktifleştirilen ve bilançoya taşınan varlığın kayıtlı değerini artırır. Böyle bir uygulama doğal olarak işletmenin faaliyet sonucunu, vergi matrahını ve sonuçta bilanço ve gelir tablosunu doğrudan etkileyecektir (Elagöz & Özcan, 2020: 81).

Sonuç olarak yukarıda yapılan açıklamalara göre ancak özellikli varlıklar ile ilgili belirtilen dönem içerisinde ve belirtilen koşulların gerçekleşmesi durumunda katlanılan borçlanma maliyetleri maliyetin bir parçası olarak kabul edilmiştir. Bu noktada borçlanma maliyetlerinin maliyetle ilişkilendirilmesi ihtiyari değil, Standardın ilkesine göre zorunludur. Çünkü madde 8’de “*İşletmelerce, bir özellikli varlığın elde edilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri, ilgili özellikli varlığın maliyetinin bir parçası olarak aktifleştirilir. İşletmeler, diğer borçlanma maliyetlerini oluştukları dönemde gider olarak muhasebeleştirirler.*” şeklinde net bir açıklamaya yer verilmiştir. Böylece söz konusu Standartları uygulayan tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de uluslararası geçerliliği olan bilginin elde edilmesi amaçlanmıştır. Zaten Uluslararası Muhasebe Standartlarından tercüme şeklinde muhasebe literatürümüze kazandırılan TMS’nin de esas amacı “uluslararası/evrensel geçerliliği kabul edilen bilgi üretmektir.”

II.III. BOBİ FRS’ye Göre Borçlanma Maliyetlerinin Stoklar Açısından İncelenmesi

Stokların üretilmesi veya elde edilmesi amacıyla borçlanılan tutar ile ilişkili katlanılan borçlanma maliyetleri, varlıkla ilişkili harcamaların hiç yapılmamış olması durumunda ortaya çıkmayacak olan borçlanma maliyetlerinin toplamıdır. Borçlanma maliyetleri arasında genel olarak; banka kredileri, ticari borçlar, tahvil ve benzeri borçlanma araçları için faiz, kur farkları, dosya masrafı, ekspertiz ücreti, pul parası gibi giderler yer almaktadır (Karapınar ve Eflatun, 2017, 284)

BOBİ FRS’ye göre borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine aşağıdaki şartların tümünün (aktifleştirme koşullarının tamamının) sağlandığı tarihte başlanır:

- a. İşletmenin varlık için harcamaya katlanması,
- b. İşletmenin borçlanma maliyetlerine katlanması,
- c. İşletmenin ilgili stokların satışa veya kullanıma hazır hale getirilmesi için gerekli işlemlere başlaması.

Bir varlığın amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi için gerekli işlemler; ilgili varlığın sadece fiziksel olarak inşa edilmesinden ibaret değildir. Bu işlemler, söz konusu varlıkla ilgili fiziksel inşaatın başlamasından önce gerekli izinlerin alınması gibi teknik ve idari faaliyetleri de kapsar. Ancak bu tür işlemler, varlığın durumunu değiştiren herhangi bir üretim veya gelişme olmaksızın varlığın elde tutulmasını kapsamaz. Örneğin, bir müteahhidin üzerine inşaat yapacağı arazinin inşaatı hazır duruma getirilmesine ilişkin işlemler sırasında oluşan borçlanma maliyetleri, arazinin geliştirilmesi ile ilgili çalışmaların yapıldığı dönem boyunca aktifleştirilir. Ancak bina yapma amacıyla alınan bir arazinin herhangi bir gelişme olmaksızın elde tutulması sırasında oluşan borçlanma maliyetleri aktifleştirilemez.⁹

Stokların satışa veya kullanıma hazır hale getirilmesine ilişkin faaliyetlere uzun süreli ara verilirse, ilgili dönem/dönemler boyunca hesaplanan borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine de ara verilir. Söz konusu stokların satışa veya kullanıma hazır hale getirilmesi için gerekli olan esas itibarıyla tüm işlemler tamamlandığında, borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilmesine son verilir.

BOBİ FRS’ye göre borçlanma maliyetleri, borçlanmayla ilgili olarak katlanılan (etkin faiz yöntemi kullanılarak hesaplanan) faiz giderleri ve diğer gider unsurlarıdır. Borçlanma maliyetlerine;

- a. “*Finansal Araçlar ve Özkaynaklar*” bölümünde tanımlanan etkin faiz yöntemi kullanılarak hesaplanmış faiz giderlerini,

⁹ <https://www.alomaliye.com/wp-content/uploads/2021/09/bobi-borclanma-maliyetleri.pdf> (Erişim Tarihi:10.06.2023).

- b. “Kiralamalar” bölümüne göre kayda alınan finansal kiralamalara ilişkin borçlanma maliyet unsurlarını,
- c. Yabancı para ile borçlanmalarda faiz maliyetlerine yönelik düzeltme olarak dikkate alınan kur farklarını, örnek göstermek mümkündür.

Esas itibarıyla BOBİ FRS’ye göre borçlanma maliyetlerinin oluştuğu dönemde gider olarak izlenmesi ve dönem kar/zararı ile ilişkilendirilmesi öngörülmüştür. Fakat amaçlanan kullanıma ve satışa hazır hale gelmesi normal şartlar altında bir yıldan daha uzun süren stokların (ilaveten diğer bazı varlık gruplarının) üretilmesi veya elde edilmesiyle doğrudan ilişkili olan borçlanma maliyetleri aktifleştirilecektir. Diğer tüm borçlanma maliyetleri ise oluştuğu dönemin gideri olarak muhasebeleştirilecektir¹⁰. Dolayısıyla borçlanma maliyetlerini ilgili olduğu dönemlerde aktifleştirme ya da dönem gideri olarak kaydetme ihtiyarı bir durum değildir. Örneğin, satın alındığı tarih itibarıyla satışa veya kullanıma hazır olan stoklar ile ilgili borçlanma maliyetleri dönemsellik ilkesi gereğince dönem gideri olarak kayda alınacaktır. Ancak üretilmesi ya da inşa edilmesi bir yıldan uzun süren stok kalemleri için kullanılan krediler ile ilgili katlanılan borçlanma maliyetleri stok maliyetine eklenerek aktifleştirilecektir. Aktifleştirme işlemine stoklar satışa hazır hale gelinceye kadar devam edilecek, satışa hazırlık işlemleri tamamlandığında söz konusu borçlanma maliyetleri dönem gideri olarak muhasebeleştirilecektir (Özbirecikli, Kıymetli Şen ve Tüm, 2017, 296, 297). Görüldüğü üzere burada stoklar ile ilgili borçlanma maliyetlerinin aktifleştirilebilmesi için temel ilke, ilgili stok kaleminin bir yıldan uzun sürede üretilmesi/satışa hazır hale getirilmesi olarak ifade edilmiştir. Örneğin bir yıldan uzun sürede özel bir peynir üreten ve olgunlaşmasını beklemek zorunda olan bir işletme katlandığı borçlanma maliyetlerini aktifleştirecektir. Çünkü söz konusu peynirin satışa hazır duruma getirilmesi için olgunlaştırılması, katlanılması zorunlu bir süreçtir. Oysa kullanıma hazır uçak ya da yat satın alan bir işletme, söz konusu varlıklar ile ilgili katlandığı borçlanma maliyetlerini dönem gideri olarak kaydetmek zorundadır.

Ancak BOBİ FRS’ye göre aktifleştirilecek toplam borçlanma maliyetlerinin belirlenmesinde ilgili fonların geçici olarak nemalandırılması sonucunda gelir elde edilmesi durumunda, söz konusu gelirin toplam borçlanma maliyetlerinden mahsup edilmesi ve aktifleştirilecek tutarın bu şekilde hesaplanması gerekmektedir. Zira ilgili Standartta; “İşletmenin münhasıran bir varlığın üretilmesi, inşası veya elde edilmesi amacıyla borçlanması durumunda, aktifleştirilecek borçlanma maliyeti tutarı; ilgili dönem boyunca söz konusu borçlanmaya ilişkin ortaya çıkan borçlanma maliyetlerinden, bu borçlanmayla elde edilen fonların geçici olarak nemalandırılmasıyla sağlanan gelirlerin düşülmesi suretiyle belirlenir.”¹¹ şeklinde açıklamaya yer verilmiştir.

Genel hatları itibarıyla BOBİ FRS ve TMS’nin birbiriyle uyumlu olduğu söylenebilir. Tek önemli fark, BOBİ FRS bir yıllık kesin bir süre belirtirken, TMS “uzun bir süre” kavramı getirmekte ve sürenin belirlenmesini de işletmelerin inisiyatifine bırakmaktadır (Selvi ve Ercan, 2018, 50). Tabii ki muğlak olan bu ifade (uzun bir süre), uygulama ve teoride farklı algılara neden olmaktadır. Bu nedenle uygulamada tekdüzelik sağlayabilmek için TMS’de de BOBİ FRS’de olduğu gibi sürenin (bir yıl ve daha uzun süren şeklinde) net ifade edilmesi yerinde olacaktır. Aksi takdirde bilginin karşılaştırılabilirliği güçleşecektir.

II.IV. KÜMİ FRS’ye Göre Borçlanma Maliyetlerinin Stoklar Açısından İncelenmesi

Ülkemizde küçük ve mikro işletmelerin ekonomide çok önemli bir yer tuttuğu açıktır. Bu nedenle söz konusu işletmelerin rekabet üstünlüğü sağlayabilmesi ve uygun koşullarda ucuz finansman olanaklarına sahip olabilmesi için “tekdüze bir muhasebe dili” son derece önemlidir. İşte bu kazanımlara katkı sağlayan düzenlemelerden bir tanesi de Küçük ve Mikro İşletmeler için Finansal Raporlama Standartlarıdır (KÜMİ FRS’dir.). KÜMİ FRS, vergi muhasebesi anlayışından uzaklaşarak,

¹⁰ <https://www.alomaliye.com/wp-content/uploads/2021/09/bobi-borclanma-maliyetleri.pdf> Erişim Tarihi:10.06.2023).

¹¹ <https://www.alomaliye.com/wp-content/uploads/2021/09/bobi-borclanma-maliyetleri.pdf> (Erişim Tarihi: 10.06.2023).

ticari ya da bilgi muhasebe anlayışına geçme noktasında önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Çünkü KÜMİ FRS ile birlikte muhasebeleştirme sürecinde kolaylaştırıcı uygulamalara, sade ve anlaşılır bir raporlama anlayışına yer verilmiştir (Parlak, 2021, 86). KÜMİ FRS'nin muhasebe uygulamalarına katkı sağladığı konulardan birisi de stoklardır.

KÜMİ FRS'de stoklara “*Bölüm 8 Stoklar*” başlığı altında yer verilmiştir. Paragraf 8.2'de bir varlığın stok olarak nitelendirilebilmesi için taşıması gereken özellikler aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

- a. Olağan işletme faaliyetleri kapsamında satılmak üzere elde tutulan varlıklar (ticari mallar),
- b. Olağan işletme faaliyetleri kapsamında satılmak üzere üretilmekte olan varlıklar (yarı mamuller),
- c. Üretim sürecinde veya hizmet sunumunda kullanılacak hammadde ve malzemeler.

Stokların genel olarak maliyet değeri ile ölçüleceği belirtilmiştir (Bkz. Paragraf: 8.4)¹². Maliyet değeri ile ilgili ise “*Stokların maliyeti, tüm satın alma maliyetlerini, dönüştürme maliyetlerini ve stokların bulunduğu yere ve mevcut durumuna getirilmesi için katlanılan diğer maliyetleri içerir.*” (Bkz. Paragraf: 8.6) şeklinde bir açıklama yapılmıştır. Bu maliyetlerin neler olduğuna/olmadığına ilişkin açıklamalara ise paragraf 8.7 ile 8.16 aralığında yer verilmiştir. Fakat borçlanma maliyetleri ile ilgili maliyet unsurlarının nasıl muhasebeleştirileceğine paragraf 8.7 ile 8.10 aralığında değinilmiştir.

Küçük işletmelerde bir yıl veya daha kısa vadeli ödeme karşılığında satın alınan stoklarda *vade farkı* (ayrıştırılmaksızın) doğrudan maliyete eklenecektir. Bir yıldan uzun vadeli ödeme karşılığında satın alınan stoklar ise vade farkı ayrıştırılarak yani peşin fiyat üzerinden kayıtlama yapılacaktır. Vade farkı ise (Bölüm 10 Finansal Araçlar ve Özkaynaklar'ın 10.26 paragrafları uyarınca) faiz gideri olarak dönem giderleri arasında yer alacaktır (Bkz. Paragraf: 8.8).

Mikro işletmelerde stokların maliyeti, *vade farkı* ayrıştırılmaksızın ödenen veya ödenmesi beklenen tutar üzerinden ölçülecektir (Bkz. Paragraf: 8.9).

Amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi bir yıldan daha uzun süren stokların üretilmesi, inşası ya da elde edilmesi için kullanılan krediler nedeniyle bu stokların satışa ya da kullanıma hazır hale getirildiği tarihe kadar katlanılan *kur farkları dahil borçlanma maliyet unsurları* stokların maliyetine eklenir (Bkz. Paragraf: 8.10).

Yukarıdaki açıklamalar esas alındığında KÜMİ FRS'de borçlanma maliyetleri ile ilgili net olarak vade farklarından bahsedilmiştir (Bkz. Paragraf: 8.8 ve 8.9). Ayrıca amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi bir yıldan daha uzun süren stoklar ile ilgili ise “.... *kur farkları dahil borçlanma maliyet unsurları...* (Bkz. Paragraf: 8.10)” şeklinde açıklamalara yer verilmiştir. Yani kimi borçlanma maliyeti unsurunda (vade farkları) küçük ve mikro işletme ayırımı yapılırken, kimi borçlanma maliyetlerinden (faiz giderleri, komisyon giderleri, kur farkları gibi) yeteri kadar ya da hiç bahsedilmemiştir. Bu şekilde yapılan/yapılmayan ya da eksik yapılan açıklamalar hem teoride hem de uygulamada farklı yaklaşımlara ve dolayısıyla farklı sonuçların elde edilmesine neden olabilmektedir.

KÜMİ FRS'ye göre stoklarda borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirme şekli, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Vade farkları açısından küçük işletmeler bir yıl veya daha kısa vadeli borçlanmalar ile ilgili hesapladıkları tutarları maliyete ekleyeceklerdir. Bir yıldan uzun olan söz konusu giderler, dönem gideri olarak işlem görecektir. Fakat mikro işletmelerde vade farkları her durumda maliyetin bir parçası olarak muhasebeleştirilecektir.

KÜMİ FRS'de, TMS'de olduğu gibi amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilmesi, inşası ya da elde edilmesi bir yıldan daha uzun süren stoklar için, “*özelliği varlık*” kavramı şeklinde bir tanımlama yapılmamıştır. Söz konusu bu tür stokların satışa ya da kullanıma hazır hale getirildiği tarihe kadar katlanılan kur farkları dahil borçlanma maliyet unsurları stokların maliyetine eklenir, şeklinde açıklamaya yer verilmiştir. Dolayısıyla bu tür varlıklar için katlanılan kur farkları ve diğer borçlanma

¹² “Borsalar veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem gören stok niteliğindeki altın ve diğer kıymetli madenler, raporlama dönemi sonunda gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülür.....” (Bkz. 8.4)

maliyetleri (faiz giderleri, vade farkları, komisyon giderleri gibi) stokların maliyetine zorunlu olarak eklenecektir. Aktifleştirme tarihinden itibaren ihtiyari ya da aktifleştirilebileceğine dair herhangi bir açıklama yoktur. Fakat diğer ölçeklere (sınıflandırmalara) göre muhasebeleştirme yapan işletmelerin tabi oldukları Standartlar esas alındığında, dönem gideri yazılması doğru bir yaklaşım olarak kabul edilebilir.

III. STOKLAR İLE İLGİLİ BORÇLANMA MALİYETLERİNİN VUK, TMS, BOBİ FRS VE KÜMİ FRS ÇERÇEVESİNDE KARŞILAŞTIRILMASI¹³

BORÇLANMA MALİYET TÜRÜ	VUK'A GÖRE	TMS'YE GÖRE	BOBİ FRS'YE GÖRE	KÜMİ FRS'YE GÖRE
Faiz giderleri	İktisadi kıymetin finansmanında kullanılan kredilere ait faiz giderleri, ilgili stok türünün stoklara girdiği tarihe kadar maliyete eklenir (VUK Mad. 262). Daha sonra stokta kalan mallar ile ilgili hesaplanan faiz giderlerinin maliyete intikal ettirilmesi veya dönem gideri (780 Finansman Giderleri) olarak kaydedilmesi ihtiyaridir (VUK Genel Tebliği Sıra No: 238).	Faiz giderleri borçlanma maliyetleri arasında yer alır. Bu nedenle, özellikli varlıklar hariç, faiz tutarı maliyetle ilişkilendirilemez. Yani faiz giderlerinin dönem gideri (finansman gideri) olarak kaydedilmesi gerekmektedir. Ancak, söz konusu stok türü özellikli varlık ise o varlığın satın alınması, yapımı ya da üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen borçlanma maliyetleri (dolayısıyla faiz giderleri) varlığın maliyetine eklenir. (Bkz. Mad. 1). Fakat aktifleştirilebilecek tutar, Standardın belirlediği kriterler çerçevesinde kalmak zorundadır.	Üretimi bir yıldan kısa olan stokların satışa hazır duruma getirilmesine kadar hesaplanan faiz giderleri dönem gideri olarak kaydedilir. Üretimi bir yıldan uzun olan stokların satışa hazır duruma getirilmesine kadar hesaplanan faiz giderleri ise maliyete eklenir. Stoklar satışa hazır hale getirildikten sonra üretimi bir yıldan kısa ya da uzun olmasına bakılmaksızın hesaplanan faiz giderleri dönem gideri olarak kaydedilir.	Stokların maliyeti, stokların bulunduğu yere ve mevcut durumuna getirilmesi için katlanılan diğer maliyetleri de içereceğine dair bir hüküm vardır (Bkz. Paragraf: 8.6). Faiz giderleri ile ilgili net bir açıklama yoktur. Fakat vade farklarının muhasebeleştirilmesi esas alındığında, bir yıl ve altı süre için hesaplanan faiz giderleri maliyetin bir parçası, bir yıldan uzun olan süre için hesaplanan faiz giderleri ise dönem gideri olarak kaydedilecektir. Ancak amaçlanan kullanıma veya satışa hazır hale gelmesi bir yıldan daha uzun süren stokların üretimi, inşası ya da elde edilmesi için kullanılan krediler nedeniyle bu stokların satışa ya da kullanıma hazır hale getirildiği tarihe kadar katlanılan faiz giderleri stokların maliyetine dahil edilir (Bkz. Paragraf: 8.10).
Kur farkları	İktisadi kıymetin finansmanında kullanılan kredilere ilişkin kur farkları, emtiaın stoklara girdiği tarihe kadar maliyete eklenir (VUK Mad. 262). Daha sonra stokta kalan mallar ile ilgili ortaya çıkan kur farklarının ise, dönem gideri (780 Finansman Giderleri) yazılması veya maliyete intikal ettirilmesi ihtiyaridir (VUK Genel Tebliği Sıra No: 238).	Kur farkları borçlanma maliyet unsurları arasında yer alır. Fakat kur farkları özellikli varlıklar hariç, maliyetle ilişkilendirilemez. Yani kur farklarının dönem gideri (finansman gideri) olarak kaydedilmesi gerekmektedir. Ancak söz konusu stok türü özellikli varlık ise, o varlığın satın alınması, yapımı ya da üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen tüm borçlanma maliyetleri (dolayısıyla kur farkları) varlığın maliyetine eklenir. (Bkz. Mad. 1).	Üretimi bir yıldan kısa olan stokların satışa hazır duruma getirilmesine kadar hesaplanan kur farkı giderleri dönem gideri olarak kaydedilir. Üretimi bir yıldan uzun olan stokların satışa hazır duruma getirilmesine kadar hesaplanan kur farkı giderleri ise maliyete eklenir. Stoklar satışa hazır hale getirildikten sonra üretimi bir yıldan kısa ya da uzun olmasına bakılmaksızın hesaplanan kur farkı giderleri dönem gideri olarak kaydedilir.	Kur farklarına ilişkin (amaçlanan kullanıma veya satışa hazır hale gelmesi bir yıldan daha uzun süren stokların) herhangi bir net açıklama yoktur. Fakat vade farklarının muhasebeleştirilmesi esas alındığında, bir yıl ve altı süre için hesaplanan kur farkları maliyetin bir parçası, bir yıldan uzun olan süre için hesaplanan kur farkları ise dönem gideri olarak kaydedilecektir. Ancak amaçlanan kullanıma veya satışa hazır hale gelmesi bir yıldan daha uzun süren stokların üretimi, inşası ya da elde edilmesi için kullanılan krediler nedeniyle bu stokların satışa ya da kullanıma hazır hale getirildiği tarihe kadar katlanılan kur farkları (dahil diğer borçlanma maliyetleri) stokların maliyetine dahil edilir (Bkz. Paragraf: 8.10).
Vade farkları	Malın alış faturasında açıkça ifade edilmiş veya gizlenmiş olan vade farkları malın maliyetine eklenmek zorundadır. Ancak maliyete ekleme işlemi, malın satışına kadar söz konusudur. Malın satışından sonra ortaya çıkan vade farkları, doğrudan gider yazılır. Ayrıca mala ilişkin borç tutarının zamanında ödenmemesinden kaynaklanan ve satıcı tarafından alıcıya fatura edilen gecikme faizi, malın maliyetine eklenmeden doğrudan dönem gideri (finansman gideri) olarak kayıt yapılır. Söz konusu bu tür vade farklarının dönem gideri olarak kabul edilmesinin nedeni, sonuçta satıcı işletmenin, alıcı işletmeyi finanse etmesi olarak açıklanabilir (Özulucan, 2010, s. 12). Eğer satıcının sonradan vade farkı hesapladığı stok kalemi elden	Vade farkları, borçlanma maliyeti niteliğindedir. Çünkü vade farkına katlanılmasının nedeni borçlanmadan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, özellikli varlıklar hariç, maliyetle ilişkilendirilemez. Yani vade farklarının dönem gideri (finansman gideri) kaydedilmesi gerekmektedir. Ancak söz konusu stok türü özellikli varlık ise o varlığın satın alınması, yapımı ya da üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen tüm borçlanma maliyetleri (dolayısıyla vade farkları) varlığın maliyetine eklenir. (Bkz. Mad. 1).	"Bir yıl veya daha kısa bir ödemeye karşılığında satın alınan stoklar, vade farkı ayrıştırılmaksızın, ödenen veya ödenmesi beklenen nakit tutardan ölçülmelidir". Diğer bir ifadeyle, stokların ilk kayda alınması sırasında bir yıla kadar vadeli alımlarda bugünkü değer hesaplaması yapılmamalıdır ve toplam tutardaki vade farkı (faiz) anapara tutarından ayrıştırılmaksızın alınan malın maliyetine dahil edilmelidir." "Bir yıldan uzun vadeli bir ödemeye karşılığında satın alınan stoklar ise, vade farkı ayrıştırılarak peşin fiyat üzerinden ölçülmelidir". Diğer bir ifadeyle, ödenen faiz tutarının tamamı ayrıştırılmalıdır. Kayıtlara alınacak olan stokun maliyeti, peşin ödeme yapılmış olsaydı ödenecek fiyat kadar olacak ve vade farkı da "gerçekleşmemiş faiz" olarak	Bir yıl veya daha kısa vadeli ödemeye karşılığında satın alınan stoklarda vade farkları maliyete eklenir. Bir yıldan uzun vadeli ödemeye karşılığında satın alınan stoklar için hesaplanan vade farkı ise ayrıştırılarak dönem gideri olarak kaydedilir (Bkz. 8.8). Mikro işletmelerde ise stokların maliyeti, vade farkı gözetilmeksizin maliyet bedeline eklenir (Bkz. 8.9). Ancak amaçlanan kullanıma veya satışa hazır hale gelmesi bir yıldan daha uzun süren stokların üretimi, inşası ya da elde edilmesi için kullanılan krediler nedeniyle bu stokların satışa ya da kullanıma hazır hale getirildiği tarihe kadar katlanılan vade farkları (kur farkları dahil diğer finansman giderleri denildiği için) stokların maliyetine eklenir (Bkz. 8.9).

¹³ Bu tabloda VUK ve TMS 23'e göre yapılan karşılaştırmada Özulucan, 2022: 36–38'den yararlanılmıştır.

	çıkartılmış ise hesaplanan vade farkının dönem gideri olarak işlem görmesi gerekir (Örten ve Karapınar, 2007, s. 97).		kayıtlara alınarak stok maliyetine dahil edilmeyecektir. Vade farkı dönemsellik ve tahakkuk ilkesi doğrultusunda "faiz gideri" olarak raporlanacaktır. (Selvi ve Ercan, 2018, 49).	
Kredi komisyon giderleri;	Stokların iktisap edilmesi veya değerinin artırılması ile doğrudan ilgili komisyon giderlerinden, varlık aktifte alınmaya kadar olan kısmı maliyete eklenir (Bkz. VUK Mad. 262, 274). Daha sonra stokta kalan mallar ile ilgili hesaplanan komisyon giderlerinin maliyete intikal ettirilmesi veya dönem gideri (780 Finansman Giderleri) olarak kaydedilmesi ihtiyaridir (VUK Genel Tebliği Sıra No: 238 ve Ergüden, 2020).	Komisyon giderleri, finansman gideri niteliğindedir. Çünkü komisyon giderlerine katlanılmasının nedeni borçlanmadan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, özellikli varlıklar hariç, diğer varlıkların maliyeti ile ilişkilendirilemez. Yani komisyon giderlerinin dönem gideri (finansman gideri) kaydedilmesi gerekmektedir. Ancak, söz konusu stok türü özellikli varlık ise o varlığın satın alınması, yapımı ya da üretimi ile doğrudan ilişkilendirilebilen tüm finansman giderleri (dolayısıyla komisyon giderleri) varlığın maliyetine eklenir. (Bkz. Mad. 1, Akgüç, 2013, s. 122 ve Sevilengül, 2020, s. 279, 280).	Üretimi bir yıldan kısa süren stoklar için katlanılan kredi komisyon giderleri dönem gideri olarak kaydedilmelidir. Üretimi bir yıldan uzun süren stoklar için katlanılan kredi komisyon giderleri ise satışa hazır duruma getirildiği tarihe kadar maliyete eklenmeli, stoklar satışa hazır hale getirildikten sonra katlanılan kredi komisyon giderleri ise süresine bakılmaksızın dönem gideri olarak kaydedilmelidir.	Bu maliyet unsuruna ilişkin herhangi bir net açıklamaya yer verilmemiştir. Fakat ilgili Standardın 8.6 paragrafı dikkate alındığında komisyon giderleri stokların maliyeti olarak muhasebeleştirilecektir.
Dosya masrafı, Kaynak Kullanım Destekleme Fonu, pul parası, expertiz ücreti, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi vb.	"Emtia, maliyet bedeliyle değerlendirilir." (VUK Mad. 274). Ancak, maliyet unsurlarının neler olduğu açıkça belirtilmemiştir. Söz konusu bu giderler, stokların elde edilmesi ile ilişkili olduğu için, maliyete eklenir (Bkz. VUK Mad. 262).	Standartta finansman giderleri içerisinde bu gider türlerinden açıkça bahsedilmemiştir. Standartta göre özellikli varlık niteliği taşımayan stok kalemlerinin elde edilmesi aşamasında katlanılan borçlanma maliyetleri dönem gideri (finansman gideri) olarak kaydedilmek zorunda olduğu için, bu türden giderler de dönem gideri olarak kaydedilir. Ancak ilgili stok kalemi özellikli varlık ise söz konusu giderlerin maliyetle ilişkilendirilmesi gerekir.	Borçlanma esnasında katlanılan bu türden giderler borçlanma maliyeti kapsamında değerlendirilir (Karapınar ve Eflatun, 2017, s. 283). Stokların elde edilmesi aşamasında kredi kullanılması durumunda katlanılan tüm borçlanma maliyetleri dönemin gideri olarak muhasebeleştirilmelidir. Bu nedenle söz konusu bu türden giderler de dönem gideri olarak kaydedilecektir. Ancak edinim süreci bir yıldan uzun süren stoklar için katlanılan borçlanma maliyetleri stok maliyetlerine eklenerek aktifleştirilmelidir. Aktifleştirme tarihinden sonra hesaplanan borçlanma maliyetleri (dolayısıyla bu türden giderler) dönem gideri olarak kaydedilmelidir.	Bu tür maliyet unsurlarına ilişkin herhangi bir net açıklamaya yer verilmemiştir. Fakat ilgili Standardın 8.6 paragrafı dikkate alındığında dosya masrafı, Kaynak Kullanım Destekleme Fonu, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi vb. giderler stokların maliyeti olarak muhasebeleştirilecektir.

IV. STOKLAR İLE İLGİLİ BORÇLANMA MALİYETLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Bu bölümde stoklar ile ilgili katlanılan faiz, kur farkı ve vade farklarının VUK, TMS, BOBİ FRS ve KÜMİ FRS'ye göre Taslak Hesap Planı esas alınarak nasıl muhasebeleştirilebileceğine ilişkin örnekler verilmiştir.

IV.I. Stoklar ile İlgili Borçlanma Maliyetlerinin VUK'a Göre Muhasebeleştirilmesi¹⁴

Bu bölümde stoklar ile ilgili katlanılan faiz, kur farkı ve vade farklarının VUK'a göre Taslak Hesap Planı esas alınarak muhasebeleştirilmesine ilişkin örnekler verilmiştir.

a. Faiz giderlerinin muhasebeleştirilmesi;

aa. Faiz giderlerinin maliyetle ilişkilendirilmesi,

Örneğin; Ticari mal satın almak için işletmenin "A" Bankası'ndan kullandığı krediye ilişkin dönem sonunda hesapladığı faiz tutarı 15.000 TL'dir.

153 TİCARİ MALLAR / 15.000

¹⁴ Bu çalışmanın konusu borçlanma maliyetleri olduğu için, bu bölümün tamamında yevmiye kayıtları sadece alıcı (müşteri) işletme açısından yapılmıştır. KDV uygulamaları ise göz ardı edilmiştir.

300 BANKA KREDİLERİ	15.000
_____ / _____	

ab. Faiz giderlerinin dönem giderleri ile ilişkilendirilmesi,

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	15.000
300 BANKA KREDİLERİ	15.000
_____ / _____	

b. Kur farklarının muhasebeleştirilmesi;

ba. Kur farklarının maliyetle ilişkilendirilmesi,

Örneğin; 26.04.2022 tarihinde yurt içinden veresiye satın alınan hammaddeler için aktifleştirme tarihine kadar hesaplanan kur farkları toplamı 50.000 TL'dir.

150 İLK MADDE VE MALZEME	50.000
320 SATICILAR	50.000
_____ / _____	

bb. Kur farklarının dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi (örneğin, kur farkı gider toplamı 6.000 TL'dir.),

650 TİCARİ BORÇLARA İLİŞKİN VADE FARKI GİDERLERİ VE ESAS FAALİYETLERLE İLGİLİ KUR FARKI ZARARLARI 650 02 Kur Farkı Zararları	
320 SATICILAR	6.000
_____ / _____	

c. Vade farklarının muhasebeleştirilmesi;

ca. Ticari malların satın alınması esnasında vade farkının muhasebeleştirilmesi,

Örneğin: Peşin fiyatı 9.000 TL olan ticari mallar, üç ay vadeli 9.900 TL'ye veresiye olarak satın alınmıştır.

153 TİCARİ MALLAR	9.900
320 SATICILAR	9.900
_____ / _____	

cb. Ticari malların bedelinin geç ödenmesinden kaynaklanan vade farkının muhasebeleştirilmesi,

Örneğin: 19.07.2022 tarihinde üç ay vadeli veresiye 80.000 TL'ye satın alınan ticari mallar, nakit sıkıntısı nedeniyle ödenememiştir. Ödeme tarihi 19.11.2022 olarak belirlenmiştir. Söz konusu vade farkı için hesaplanan tutar 4.000 TL'dir.

328 ERTELENMİŞ VADE FARKI GİDERLERİ ¹⁵	4.000
_____ / _____	

¹⁵ İlgili dönemlerde cari döneme ilişkin hesaplanan vade farkı tutarı bu hesaptan "650 Ticari Borçlara İlişkin Vade Farkı Giderleri ve Esas Faaliyetlerle İlgili Kur Farkı Zararları (-) hesabına aktarılır.

320 SATICILAR

4.000

IV.II. Stoklar ile İlgili Borçlanma Maliyetlerinin TMS'ye Göre Muhasebeleştirilmesi

Bu bölümde stoklar ile ilgili katlanılan faiz, kur farkı ve vade farklarının TMS'ye göre Taslak Hesap Planı esas alınarak muhasebeleştirilmesine ilişkin örnekler verilmiştir.

a. Faiz ve kur farkı giderlerinin muhasebeleştirilmesi;

aa. Faiz ve kur farkı giderlerinin dönem gideri olarak izlenmesi,

Örneğin; Ticari mal satın almak için işletmenin "A" Bankası'ndan kullandığı krediye ilişkin dönem sonunda hesapladığı toplam faiz ve kur farkı gider tutarı 15.000 TL'dir.

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	15.000	
300 BANKA KREDİLERİ		15.000

ab. Özellikli varlıklarda faiz ve kur farkı giderlerinin maliyet ile ilişkilendirilmesi,

Örneğin; "A" A.Ş. yat üretmektedir. 20 ay içerisinde üretimini tamamlamak üzere 01.09.2022 tarihinde özel bir yat siparişi almıştır. Söz konusu yat aracının üretiminde kullanılmak üzere 100.000 Sterlin karşılığında hammadde İngiltere'den ithal edilmiştir. Hammaddenin finansmanı banka aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Kredinin kullanıldığı tarihte 1 Sterlin = 20 TL, faiz oranı ise % 15'dir. Kredinin kullanıldığı dönemin sonunda (31.12.2022) 1 Sterlin = 24 TL'dir.

Bu durumda cari yıl sonunda borçlanma maliyetlerinin (faiz ve kur farkı) üretim maliyetine yansıtılmasına ilişkin yapılacak yevmiye kayıtları aşağıdaki gibidir.

a1. 31.12.2022		
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ	520.000	
730 09 Yat "X"		
730 09 001 Faiz Giderleri.....	120.000	
730 09 002 Kur Farkı Giderleri...	400.000	
400 BANKA KREDİLERİ		520.000

Faiz ve kur farkı giderlerinin ilgili stok türünün maliyetine eklenmesi nedeniyle

(100.000 Sterlin x 4 Ay x 15 / 1.200 = 5.000 Sterlin Faiz giderleri)

(5.000 Sterlin x 24 TL = 120.000 TL Toplam faiz giderleri)

(24 TL – 20 TL = 4 TL Birim olumsuz kur farkı)

(100.000 Sterlin x 4 TL = 400.000 TL Toplam olumsuz kur farkı)

a2. 31.12.2022		
151 YARI MAMULLER	520.000	
151 01 Yat "X"		
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		
YANSITMA HESABI		520.000

Borçlanma maliyetlerinin stokların maliyetine yansıtılması

b. *Vade farklarının muhasebeleştirilmesi;*

ba. *Mal alış anında vade farkının muhasebeleştirilmesi,*

Örneğin: Peşin fiyatı 10.000 TL olan ticari mallar üç ay vadeli 11.500 TL'ye veresiye olarak satın alınmıştır.

153 TİCARİ MALLAR	10.000	
328 ERTELENMİŞ VADE FARKI GİDER.	1.500	
320 SATICILAR		11.500

bb. *Ticari mal alış sonrasında geç ödemedeki kaynaklanan vade farkının muhasebeleştirilmesi;*

Örneğin: 19.07.2022 tarihinde üç ay vadeli veresiye olarak 80.000 TL'ye satın alınan ticari malların bedeli nakit sıkıntısı nedeniyle ödenememiştir. Ödeme tarihi 19.11.2022 olarak belirlenmiştir. Vade farkı için hesaplanan tutar 4.000 TL'dir.

328 ERTELENMİŞ VADE FARKI GİDER.	4.000	
320 SATICILAR		4.000

IV.III. Stoklar ile İlgili Borçlanma Maliyetlerinin BOBİ FRS'ye Göre Muhasebeleştirilmesi

Bu bölümde stoklar ile ilgili katlanılan faiz, kur farkı ve vade farklarının BOBİ FRS'YE göre Taslak Hesap Planı esas alınarak muhasebeleştirilmesine ilişkin örnekler verilmiştir.

a. *Vade ve kur farklarının muhasebeleştirilmesi;*

aa. *Bir yıl veya daha kısa vadeli stok edinilmesi durumunda vade farkının muhasebeleştirilmesi,*

Bu durumda vade farkı ayrıştırılmaksızın ödenen ya da ödenecek tutar üzerinden ilgili stok kaleminin maliyeti saptanır.

Örneğin: 19.07.2022 tarihinde 5 ay vadeli bono karşılığında ticari mal satın alınmıştır. Malın vadeli fiyatı 55.000 TL'dir.

153 TİCARİ MALLAR	55.000	
321 BORÇ SENETLERİ		55.000

ab. *Bir yıldan uzun vadeli stok edinilmesi durumunda vade farkının muhasebeleştirilmesi¹⁶;*

Bu durumda vade farkı ayrıştırılarak peşin fiyat üzerinden (diğer bir ifadeyle işletme peşin ödeme yapmış olsaydı ödeyeceği fiyat üzerinden) işlem yapılacaktır. Vade farkı tutarı etkin faiz yöntemine göre hesaplanacak, ilgili tutar faiz gideri olarak muhasebeleştirilecektir (İçeri, 2021, 132).

Örneğin: 19.07.2022 tarihinde 15 ay vadeli bono karşılığında ticari mal satın alınmıştır. Malın vadeli fiyatı 65.000 TL, etkin faiz yöntemiyle vade farkının ayrıştırıldığı fiyatı ise 50.000 TL'dir.

153 TİCARİ MALLAR	50.000	
-------------------	--------	--

¹⁶ Yabancı para birimiyle uzun vadeli stok satın alınması durumunda vade ve kur farkının hesaplanması ve muhasebeleştirilmesi ilgili örnek için bkz. İçerli, M. Y., (2021). Borçlanma Maliyetleri: BOBİ FRS Uygulamaları, (Editör: Süleyman Yükçü), İstanbul, 136,137.

328 ERTELENMİŞ VADE FARKI GİDER.	15.000	
321 BORÇ SENETLERİ		65.000
<hr/>		

IV.IV. Stoklar ile İlgili Borçlanma Maliyetlerinin KÜMİ FRS'ye Göre Muhasebeleştirilmesi

Bu bölümde stoklar ile ilgili katılan faiz, kur farkı ve vade farklarının KÜMİ FRS'ye göre Taslak Hesap Planı esas alınarak nasıl muhasebeleştirilmesine ilişkin örnekler verilmiştir.

a. *Küçük ve Mikro İşletmelerde Vade Farkının muhasebeleştirilmesi;*

aa. *Küçük İşletmelerde bir yıl veya daha kısa vadeli stok edinilmesi durumunda vade farkının muhasebeleştirilmesi;*

Bu durumda vade farkı ayrıştırılmaksızın ödenen ya da ödenecek tutar üzerinden ilgili stok kaleminin maliyeti saptanır (Bkz. Paragraf: 8.8).

Örneğin: 19.07.2022 tarihinde 4 ay vadeli veresiye olarak ticari mal satın alınmıştır. Malın vadeli fiyatı 44.000 TL'dir.

153 TİCARİ MALLAR	44.000	
320 SATICILAR		44.000
<hr/>		

ab. *Küçük İşletmelerde bir yıldan uzun vadeli stok edinilmesi durumunda vade farkının muhasebeleştirilmesi;*

Bu durumda vade farkı ayrıştırılarak, stoklar peşin fiyat üzerinden muhasebeleştirilir. Vade farkı tutarı ise faiz giderleri olarak mali tablolara yansıtılır (Bkz. Paragraf: 8.8).

Örneğin: 19.07.2022 tarihinde 18 ay vadeli bono karşılığında ticari mal satın alınmıştır. Malın vadeli fiyatı 88.000 TL, vade farkının ayrıştırıldığı fiyat ise 70.000 TL'dir.

153 TİCARİ MALLAR	70.000	
328 ERTELENMİŞ VADE FARKI GİDER.	18.000	
321 BORÇ SENETLERİ		88.000
<hr/>		

ac. *Mikro işletmelerde bir yıldan kısa veya uzun vadeli stok edinilmesi durumunda vade farkının muhasebeleştirilmesi;*

“Mikro işletmelerde stokların maliyeti, vade farkı ayrıştırılmaksızın ödenen veya ödenmesi beklenen tutar üzerinden ölçülür.” şeklinde bir hükme yer verilmiştir (Bkz. Paragraf: 8.9). Dolayısıyla mikro işletmeler için vade farkları faiz gideri olarak muhasebeleştirilemeyecektir.

Örneğin: 19.07.2022 tarihinde 36 ay vadeli bono karşılığında ticari mal satın alınmıştır. Malın vadeli fiyatı 68.000 TL, vade farkının ayrıştırıldığı fiyat ise 50.000 TL'dir.

153 TİCARİ MALLAR	68.000	
321 BORÇ SENETLERİ		68.000
<hr/>		

b. *Amaçlanan kullanıma veya satışa hazır hale gelmesi bir yıldan daha uzun süren stokların üretilmesi, inşası ya da elde edilmesi için kullanılan krediler nedeniyle bu stokların satışa ya da kullanıma hazır*

hale getirildiği tarihe kadar katlanılan kur farkları dahil borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi;

Bu durumda borçlanma ile ilgili katlanılan borçlanma maliyetlerinin tamamı stokların maliyetine eklenecektir (Bkz. Paragraf: 8.10)¹⁷.

Örneğin; “B” İşletmesi peynir üretmektedir. 15 ay içerisinde üretimini tamamlamak üzere 01.07.2022 tarihinde olgunlaştırılmış peynir siparişi almıştır. Söz konusu peynirin üretiminde kullanmak üzere 100.000 Manat karşılığında hammadde Azerbaycan’dan ithal edilmiştir. Hammaddenin finansmanı banka aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Kredinin kullanıldığı tarihte 1 Manat = 5 TL, faiz oranı ise % 10’dur. Kredinin kullanıldığı dönemin sonunda (31.12.2022) 1 Manat= 7 TL’dir¹⁸.

Bu durumda cari yıl sonunda borçlanma maliyetlerine (faiz ve kur farkı) ilişkin yapılacak yevmiye kaydı aşağıdaki gibidir.

a1.	31.12.2022	
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		235.000
730 09 Peynir “Y”		
730 09 001 Faiz Giderleri.....	35.000	
730 09 002 Kur Farkı Giderleri...	200.000	
400 BANKA KREDİLERİ		235.000
<i>-Faiz ve kur farkı giderlerinin ilgili stok türünün maliyetine eklenmesi nedeniyle</i>		
<i>(100.000 Manat x 6 Ay x 10 / 1.200 = 5.000 Manat Faiz giderleri)</i>		
<i>(5.000 Manat x 7 TL) = 35.000 TL Faiz giderleri)</i>		
<i>(7 TL – 5 TL = 2 TL Olumsuz kur farkı)</i>		
<i>(100.000 Manat x 2 TL = 200.000 TL Toplam olumsuz kur farkı)</i>		
/		

a2.	31.12.2022	
151 YARI MAMULLER		235.000
151 01 Peynir “Y”		
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ		
YANSITMA HESABI		235.000
/		

SONUÇ

Gelişen ve değişen rekabet koşullarında işletmelerin gerek yatırım gerekse işletme sermayesine olan ihtiyaçları artmıştır. Bu değişim finansal açıdan işletmeleri yönetenlerin toplam sermaye içinde borç/öz sermaye bileşimini en rasyonel şekilde tayin etme zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir. Şöyle ki, günümüzde işletmeler yatırım ve işletme sermayesinin finansmanında öz kaynakların yanı sıra borcun vadesi, maliyeti, risk derecesi ve kara olan katkısı gibi unsurları da göz önüne alarak işletme için en uygun borç/öz kaynak bileşimi ile ihtiyaç duydukları sermayeyi sağlamak zorundadırlar.

Tabii ki borçlanmanın (yabancı kaynakların) işletmeye maliyetinin (faiz, komisyon, kur farkı, vade farkı vd.) yanı sıra avantajı da vardır. Şöyle ki, faiz ve kur farkı başta olmak üzere bazı borçlanma

¹⁷ Örnek uygulama için bkz. bölüm 4.2./ab.

¹⁸ Bu örnek Özulucan, 2022, s. 25, 26’dan yararlanılarak geliştirilmiştir.

maliyetlerinin gider olarak kaydedilebilmesi ve dolayısıyla vergi matrahını azalttığı da bir gerçektir. Günümüz koşullarında risk ve faiz oranının düşük olduğu piyasalarda işletmelerin sadece öz kaynaklar ile ticari faaliyetlerini idame ettirmeleri akılcı bir yaklaşım olmayabilir. Bu nedenle çok farklı yönleriyle yapılacak risk analizi sonucunda toplam sermayenin finansmanında yabancı sermayeden de yararlanmak (özellikle faiz oranlarının düşük olduğu dönemlerde), günümüzde çoğu işletmelerin göz ardı edemedikleri bir alternatiftir.

Bu nedenle de söz konusu işletmelerin borçlanma maliyetlerine katlanacağı açıktır. İşte bu noktada borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirme şekli önem kazanmaktadır. Bu durumda borçlanma maliyetlerinin stokların maliyetinin bir parçası ya da dönem gideri olarak muhasebeleştirilmesi mali tabloların hesap kalemlerini doğrudan etkilemektedir. Tabii ki bu durum işletmenin finansal durumu ve finansal performansı ile ilgili yapılan yorumları direkt olarak etkilemektedir. Örneğin borçlanma maliyetleri stokların bedeline eklendiğinde işletmenin varlıkları (stok kalemi) daha yüksek görünecek ve ilgili varlıklara ilişkin hesaplanan bazı oranlar ve değerlendirmeler işletmelerin kredibilitelerini artıracaktır. Tersine ilgili unsurun dönem gideri olarak kaydedilmesi durumunda ise ilgili stok kaleminin maliyeti düşük, buna karşın brüt satış karı yüksek hesaplanacaktır. VUK, TMS, BOBİ FRS ve KÜMİ FRS'ye göre borçlanma maliyet unsurlarının ilgili stok kaleminin maliyeti ile ilişkilendirilmesi ya da dönem gideri olarak kaydedilmesi kimi zaman zorunlu kimi zaman da ihtiyaridir. Bu nedenle borçlanma maliyetlerinin ihtiyari olarak muhasebeleştirilebileceği durumlarda işletmelerin söz konusu unsurları maliyetle ilişkilendirmesi ya da dönem gideri olarak kaydetmesi elde etmek istediği sonuca ve izlediği mali politikaya göre değişecektir.

Çeşitli borçlanma maliyet unsurlarının muhasebeleştirilmesi VUK, TMS, BOBİ FRS ve KÜMİ FRS açısından kıyaslandığında kimi zaman farklılıklar olmakla birlikte genel olarak TMS, BOBİ FRS ve KÜMİ FRS arasında önemli ölçüde benzerlik olduğu, sözü edilen Standartlar ile VUK arasında ise önemli sayılabilecek düzeyde farklılıkların olduğu sonucuna varılmıştır. Vergi mevzuatının özünde maliyet esası geçerlidir. Bu nedenle borçlanma maliyetleri vergi muhasebesi (burada VUK) açısından içinde bulunulan dönem ve gider türü fark etmeksizin maliyetin bir parçası olarak muhasebeleştirilmelidir. Oysa Standartlar (TMS, BOBİ FRS ve KÜMİ FRS) yani bilgi muhasebesi ve objektif bir analiz açısından borçlanma maliyetleri içinde bulunulan dönem fark etmeksizin dönemin giderleri olarak muhasebeleştirilmelidir. Aksi takdirde vergi ve bilgi amaçlı edinilen veriler kendi içinde ayrı ayrı değerlendirildiğinde hem vergi muhasebesi hem de bilgi muhasebesi açısından tekdüze, karşılaştırılabilir bilgi üretilmesi ve mevcut bilgi karmaşasının önüne geçilmesi çok da olası değildir.

Sonuç itibarıyla stokların muhasebeleştirilmesi açısından TMS, BOBİ FRS ve KÜMİ FRS'nin mevcut muhasebe uygulamalarına çok önemli yenilikler getirdiği ve evrensel nitelikte geçerliliği olan bilgi üretimine mutlak katkı sağladığı açıktır. Fakat sözü edilen tüm Standartlarda (TMS, BOBİ FRS ve KÜMİ FRS) olduğu gibi stoklar ile ilgili Standartlar özelinde (özellikle) TMS'de sadeleştirme ve netleştirmelerin yapılması, daha yalın bir dil kullanılması, tartışmalara yol açacak muğlak ifadelerden kaçınılma zorunluluğu vardır. Bu düzeltmelerin hayata geçirilmesi durumunda hem akademisyenler hem de işletmeler açısından muhasebenin kuramsal yapısına çok önemli katkı sağlayan Standartlar daha kolay anlaşılabilir ve daha kolay uygulanabilecektir. Böylece anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir bilginin üretilmesi ile birlikte özellikle uluslararası ölçekte sermaye hareketliliği çok daha kolay ve hızlı olabilecektir.

KAYNAKÇA

- Akgüç, Ö., (2013). Mali Tablolar Analizi, Genişletilmiş.15. Baskı, İstanbul.
- Cemalcılar, Ö. ve Önce, S., (1999). Muhasebenin Kuramsal Yapısı, Eskişehir.
- Maliye Hesap Uzmanları Derneği, (2021). Dönem Sonu Değerleme İşlemleri, Vergi Dünyası Ücretsiz Eki, Ankara.
- Aslanertik, B. E. ve Yapan A., (2010). TMS 23 Borçlanma Maliyetleri Standardı Uygulamaları ve Standardın Vergi Usul Kanunu ile Karşılaştırılması, Vergi Raporu Dergisi, (130), 59-80.

- Elagöz, İ. ve Özcan, S., (2020). Borçlanma Maliyetlerinin MSUGT, TMS/ TFRS ve BOBİFRS Açısından Muhasebeleştirilmesi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (85), 77-90.
- Ercan, M. K. ve Ban, Ü., (2005). Değer Dayalı İşletme Finansı Finansal Yönetim, 11. Baskı, Ankara.
- İçerli, M. Y., (2021). Borçlanma Maliyetleri: BOBİ FRS Uygulamaları, (Editör: Süleyman Yükçü), İstanbul.
- Karapınar, A. ve Eflatun, A. O., (2017). Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı Uygulama ve Yorumları, Ankara.
- Okka, O., (2021). Finansal Yönetim Teori ve Çözümlü Problemler, Gözden Geçirilmiş 8. Basım, Ankara.
- Örten, R. ve Karapınar, A. (2007). Türkiye Muhasebe Standartları ile Uyumlu Dönemsonu Muhasebe Uygulamaları, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 3. Baskı, *Ankara*.
- Özbirecikli, M. ve Kıymetli Şen, İ. ve Tüm, K., (2017). Uygulamaya Dönük Örnekli Açıklamalarla BOBİ FRS, Ankara.
- Özulucan, A., (2010). Stok Muhasebesi Vergi Mevzuatı ve Muhasebe Kuramı Açısından, İstanbul.
- Özulucan, A., (2021). Şirketler Muhasebesi, Bursa.
- Özulucan, A., (2022). Finansman Giderlerinin Türkiye Muhasebe Standardı 23 ve Vergi Usul Kanunu Çerçevesinde İncelenmesi, Karşılaştırılması ve Muhasebe Uygulamaları, *Mali Çözüm Dergisi*, 32 (172), 13-43.
- Parlak, N., (2021). Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Küçük ve Mikro İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (KÜMİ FRS) Taslağı Çerçevesinde Hasılatın Muhasebeleştirilmesi ve Diğer Finansal Raporlama Standartları ile Karşılaştırılması , (65), 75-89.
- Sarıgül, S., (2020). Vergisel Yönleriyle Genel Muhasebe, Ankara.
- Selvi, Y. ve Ercan, M., (2018). BOBİ FRS Kapsamında “Stoklar”, *Muhasebe Enstitüsü Dergisi MED*, 16 (59), 47-57.
- Sevilengül, O., (2020). Genel Muhasebe, 19. Baskı.
- Vergi Usul Kanunu
Türkiye Muhasebe Standardı 23
Büyük ve Orta Ölçekli İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (Bölüm: 6 Stoklar) Küçük ve Mikro İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (Bölüm: 8 Stoklar)
-163 sıra no.lu VUK Genel Tebliği (1985, 27 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 18648)
-213 sayılı Vergi Usul Kanunu (1961, 10 Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 10705)
-238 sıra no.lu VUK Genel Tebliği (1995, 02 Mart). Resmi Gazete (Sayı: 22218)
-334 sıra no.lu VUK Genel Tebliği (2004, 05 Mayıs). Resmi Gazete (Sayı: 25453)
-[https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/10265/Bu%CC%88yu%CC%88k-ve-Orta-Boy-I%CC%87s%CC%A7letmeler-I%CC%87c%CC%A7in-Finansal-Raporlama-Standard%C4%B1-\(BOBI%CC%87-FRS\)-2021-Su%CC%88ru%CC%88mu%CC%88EriřimTarihi:09.06.2023](https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/10265/Bu%CC%88yu%CC%88k-ve-Orta-Boy-I%CC%87s%CC%A7letmeler-I%CC%87c%CC%A7in-Finansal-Raporlama-Standard%C4%B1-(BOBI%CC%87-FRS)-2021-Su%CC%88ru%CC%88mu%CC%88EriřimTarihi:09.06.2023)).
-<https://www.alomaliye.com/wp-content/uploads/2021/09/bobi-borclanma-maliyetleri.pdf> Erişim Tarihi:10.06.2023)

Etik Beyanı : Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde ÖHÜİBF Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazar(lar)ına aittir.

Bu çalışmada kullanılan veriler, herkesin kullanımına açık şekilde paylaşıldığından ve etik kurul izni gerektiren araştırmalar içerisinde bulunmadığından etik kurul izni alınmamıştır.

Yazar Katkıları : Yazarlar eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Çıkar Beyanı : Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Teşekkür : Yayın sürecinde katkısı olan hakemlere ve editör kuruluna teşekkür ederiz.

Ethics Statement : The authors declare that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In case of detection of a contrary situation, ÖHÜİBF Journal does not have any responsibility and all responsibility belongs to the author (s) of the study.

Since the data used in this study is shared publicly and does not include research requiring ethics committee approval, ethics committee approval has not been obtained.

Author Contributions : The authors contributed equally.

Conflict of Interest : There is no conflict of interest between the authors.

Acknowledgement : We thank the referees and editorial board who contributed to the publishing process.
